Hatodik évfolyam. 203-ik szám. Kolozsvártt, 1876. szerda september 6.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj.

Vidéki postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelen: mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau **Budapesten** Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS
a
„KELET“
politikai és közgazdasági napilap

hatodik évfolyama negyedik évnegyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Egész évre . . . 16 frt
Félévre . . . . 8 frt
Negyedévre . . . 4 „
Egy hóra . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postai utlványnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után hatodik példánynyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet“ kiadója.

Kolozsvár, 1876. sept 4.

A Szeptember negyedike az uj megyék napja — méltó, hogy a magyar alkotmány egykori védbástyáinak egy hasábot szenteljünk.

Az, hogy az „egykori“ jelzőt alkalmaznunk kell, nem máról datálódik.

A nemzet-élet természetes fejlődési processusa önmagától más és más formákat élit elő, mint a növény, mely előbb csak zik-levelek produkálására képes, majd gyöng hajtásba lövell, melyet még védő szálkákkal fedez s csak idő folytán bir termőképes ágakat hajtani, hogy majd virágzat nyomán gyümölcsöt érlelhessen.

A magyar állam-élet is csak idők multa tudta s rendre-rendre a kellő környezet magából előállitani — melyek soha sem czél, hanem mindig csak eszköz gyanut voltak tekintendők.

A fejlődési menet egy ily átmeneti termezetes létformájaként kellett a régi megyt tekintenünk s tegyük hozzá: becsülnünk.

Akkor, a midőn az állam eszméjét szemlyesitő központi kormányzat — természetellenesen — nem a központban, hanem legalább is ex-centricus befolyások alatt állva nem fejlődésére, hanem lehetőleg megbénására tört a magyar államnak, mint ilyenek: természetes és egyetlen lehető önvéelmi eszközként csak az maradt fön, hogy az egységes eszme önmagát decomponálta s a sokfelé oszlás által biztositva bár részletekben való fönmaradását.

Ez önkéntes szétdaraboltságnak, a dikaszterialis rendszer e tultengésének természates kisérőjeként kellett aztán lépést tartania az u. n. központi kormányzat felyülről való függésének is, kölcsönösen oki és okozati befolyást gyakorolván egyik a másikra s a folytonos antagonismus által, mely közöttük úgyszólván állandósul, nem segitve, hanem bénitva egymás hatását.

De a midőn az ezernyolczszáz negyvennyolczadiki világra-szóló vivmányok útján a népképviselet és parlamentaris kormányforma létre-jötte által az egységes Magyarország államesznméje — legalább elvileg — teljes kifejlődésre jutott — az előre tolt védművek helyőrségeinek nem volt miért tovább is az örködés tétlen foglalkozásaiban tespedniök, hanem maguk is a gazdag aratást igérő sikokra szállhattak, az alkotmány megőrzésének, biztositásának és tovább fejlesztésének nagy munkáját az illetékes kezekre: a népképviseleti alapokon szervezett törvényhozásra és a felelős parliamenti kormányra bizván.

A balvégzet közbejött elveszett évei a természetszerü fejlődés e stadiumának megvalósultát lehetetlenné tevék, s ez évek sajgó tapasztalatai gyanakodóvá tevén a nemzetet, melynek egy tekintélyes része megpróbálta még akkor is gátokat vetni a plánta új hajtásának növekedése és kifejlődése elé, midőn az „illetékes kezek“ már fölfoghatták volna az 1849-ben elejtett fonalat. . .

A busásan megfizetett tanpénz árán szerzett okulás, azonban, immár a tétovázás ez idején is szerencsésen átsegitett bennünket s ha késve is, de el nem késve mával arra a pontra jutottunk, melyen tul okszerüen haladva, valóságra segitjük az állam e közegének, a tovább-fejlődési processus e mozzanatának teljes érvényre jutását.

A hivatás, a feladatok felosztása mindennél egyszerübb.

Az állam, mint ilyen, intézi az egész ország közügyeit s a mennyiben az egyes törvényhatóságok működési köre ezekkel összeesik: intézkedik a törvényhatóságok idevonatkozó eljárására nézve. Adó, véderő, közoktatás, közlekedés, középitkezés közrend.

Az egyes törvényhatóságok, mint ilyenek, intézik a saját területök specialis ügyeit, a felsorolt állami feladatok azon ágait, melyek jog, avagy kötelességképen reájuk esnek. S épen, mert ez eljárások közben saját szükebb-körü érdekeik is eldöntés alá kerülnek: saját magukban hordják biztositékát annak, hogy kitartással munkálják azt, mi — saját érdekeik kielégitése által — az egésznek válik javára.

Nem mondhatnók épen, hogy ez ép oly egyszerü, mint természetes munka-felosztás immár minden ágazatában keresztülvitetett volna mi közöttünk is, avagy csak meg is indittatott volna a jövőben való keresztülvitélre.

Magok, a törvényhozás idevonatkozó legújabb alkotásai is, nem merték reméllhetni, hogy e gyökeres átalakulás egyetlen csapásra megtörténhessék. Az átmenet áthidalására egy évnél több idő adatott s a mai nappal — úgyszólván még csak az első lépés volt megtehető — a többiek még ezután következvén.

Minő sikerrel? az a jövő titka.

Nem merünk s nem akarunk az első lépésről minden következőre himet varrni.

Lehet, hogy a tapasztalat lesz oktatónk, lehet, hogy az első lépés veszélyei, melyek egyetlen s egyelőre jelentéktelennek látszó tévedésecskében rejlenek ma, sajnos gyümölcsök magvait rejtik magukban.

Nekünk, kik ma az uj Kolozsmegye megalakulását szemléltük végig, mindkét irányban lehetnek s vannak aggodalmaink s a vidékről érkezett értesüléseink ez aggodalmakat még szélesebb körre terjesztik ki.

Ma, rövid pár óra alatt, volt alkalmunk tapasztalni, oly mozzanatokat, melyek mind a legfelső intéző hatóság, mind a kikerekitett régi megye, mind az annectalt részek eljárása irányában kelthetnek föl ily aggodalmakat.

A belügyminiszter Kolozs- meg a régi Doboka-megye, s az érdekelt községek egyértelmü és egyhangu óhajtása ellenére — Szolnok-Dobokai tarthatatlan álokoskodások nyomán — [illegible] topographiai, közgazdasági, közigazgatási sat. érdekek mellőzésével, minden indokolás nélkül, nem Kolozs-megyéhez, hanem Szolnok-Dobokához csatolt.

A régi Dobokából átjött részek képviselői továbbra is mintegy egész Dobokamegyének érezték magukat, a mit nemcsak aval tanusitottak, hogy meglehetős kicsinykedéssel „testületileg“ vonultak a gyülés terembe, hanem aval is, hogy a tanácskozás folyamán ismételve emlegették panaszosan, hogy a régi Kolozs- a régi Dobokát leszavazza.

A régi Kolozsvármegye pedig csakugyan nyujtott párszor arra a gyanura okot, mintha — legalább némely elemeire nézve — nem az argumentumok, hanem a régi megyei reminiscentiák volnának döntők, oly jelentéktelen ügyekből is „pártkérdést“ faragván, minő például az volt, hogy egy járást *A.* vagy *B.* községről neveznek-e el?

Szóval az első találkozás még némi érdességet mutatott s ha már a vezér-megyénél sem hiányoztak az ily jelek, a többi megye, bizonynyal, még több példával szolgált ily irányban — a mi, megállandósulás esetén bizonynyal nem a törvényhatóság és állam javára szolgálna.

De higyjük és reméljük azt, a mit óhajtunk: a legjobbat. Azt, hogy a belügyminiszter, kellő és helyes informatiok szerint járva el, a veszélylyel nem s csak előnynyel járó közohajt be is teljesiti. Azt, hogy a csatolt részek nem képzelik magukat külön testületeknek állandóan. Azt, hogy a többséget alkotó s magukat otthon érző régi elemek nem élnek vissza hatalmukkal, hanem a méltányosság legszélső határáig készséggel elmennek.

Csak igy lehet aztán igazat szólva mondani, hogy 1876. szept. 4-dike a törvényhatóságok életében az uj aera kezdőpontját jelöli.

Ugy legyen!

A háboru.

Gyorsabban, mint hihető volt, megujultak az Alexinácz körüli harczok. Mig a napokban átalán az a nézet volt elterjedve, hogy a támadásokban szünetre van pár napig kilátás (egy konstantinápolyi sürgöny is jelenti, hogy nagyobb horderejü ágyukra van szükség), ma már több oldalról a harcznak egész hévvel való megujultát jelentik s pedig a törökökre nézve a legkedvezőbb kimenetellel.

Csak növeli a hirek jelentőségét az, hogy egyidejüleg Montenegró ellen is támadó müveletekről hoz hirt a táviró s pedig nem kicsinylendő haderőkkel. Muktár pasa, ki 32 zászlóalj fölett rendelkezik, már 25-én megkezdte a támadást s a Benjani területeken van kilátás arra, hogy a montenegrói fejedelemmel összeütközik, ha ugyan e perczig még ez meg nem történt.

S mig igy a harcz minden oldalon megujulni látszik, hiteles forrás jelenti, hogy a béke- és fegyverszünet iránti alkudozások már hétfőn komoly jelleget öltenek.

E két jelenség aligha összefüggésben nincs egymással. Ha a portát a nagyhatalmak kényszeritik belebocsátkozni már most a békealkudozásokba, ez az utolsó órán is meg akarja mutatni erejét, nehogy eddigi sikerei is füstbe menteknek legyenek — rosz akaratu diplomatiai magyarázat utján — tekinthetők. Annyi bizonyos, hogy Alexinácz elesése, mire a legutóbbi hirek szerint nagy s közel kilátás van, jelentékenyen előmozditaná egy az európai béke igaz érdekeinek s hazánk legsajátabb biztonságának megfelelő béke megkötését.

Az Alexinácz melletti harczokról veszi a „N. Fr. Pr.“ Mrsol főhadiszállásról, szept. 1-i kelettel a következő sürgönyt: Ma, péntek este, a törökök elfoglalták az utolsó szerb sánczokat is a Morava balpartján. Tizenegy órai harcz után a szerbek végre Alexinácz felé megfutottak. Eddig már valószinüleg felszedték Moraván a hidakat. Holnap vagy holnapután a török csapatok megtámadják Alexinácot. — Szerb forrásból sem hiányoznak e harczok felől hirek.

Igy a „N. Fr. Pr.“-nek távirják: Tegnap és ma a bal Morava partról harczot jelentenek. A harcz eredménye azonban nincs tudva. Az is hirlik, hogy Krusevácz mellett is harczolnak. Azt is megemlegetik, hogy Csolak Antics a Jankuva-Klissurát elhagyta s Jastrebaczon át a török csapatok balszárnyát Suppovácznál megtámadta. Rajevski orosz őrnagy elesett. Csernajeff a Takova-rendjelet kapta, szalagostul. Oroszok minden nap érkeznek. Ma is jött nyolczvan. — A „Wiener Tagblatt“ belgrádi sürgönyei ugyane harczokra vonatkozólag igy szólnak: Tegnap (september 1.) reggel óta heves harcz dühöng a Morava balpartján s pedig Tesiczánál: az eredmény azonban nincs tudva. — Egy későbbi sürgönye ugyane lapnak ezt hirli: A tesiczai küzdelemről azt beszélik, hogy a törökök a balparton egész Supováczig visszaugrattak. E közben Rajkovics alezredes elesett.

— Oroszország hivatalos képviselői, mint Berlinből távirják, ott kijelentették, hogy Oroszország a statusquo fentartását, ugy a hogy az a háboru előtt volt, lehetetlennek tartja.

— A mediatiora a porta válasza, mint a „Presse“-nek táviratozzák, sept. 2-áról nap [illegible] hivatalos alakban, tegnap sept. 2-án pedig a szerb ministertanács tárgya volt az. Azt mondják hogy a válasz feltételes. — Abdul Hamid szultánná proklamálását is szept. 1-én tudták meg Belgrádban, egyszersmind beszélték, hogy Murad meghalt. A „Srbske Novine“ közli Csernajeffnek a Takovo renddel vaió feldiszitését, a harcztéren nyert érdemei jutalmául.

Konstantinápoly, szept. 2. Félhivatalos hir szerint Andrássy gróf, midőn hivatalosan notifikálták neki a trónváltozást, készül a monarchia külképviselői által az öt nagyhatalomnál, az illető kabineteknek bizalmasan tudtul adni, hogy Abdul Hamid szultán trónralépése után az itteni (konstantinápolyi) osztrák-magyar követnek a leghatározottabb igéretet tette Boszniában a statusquo ameliorára nézve; egyszersmind megigérte azt is, hogy a Szerbiának teendő békeföltételek tárgyában a hatalmakkal egyetértőleg fog eljárni. Az itteni

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Pickering Jenö
első szerelme.
Angol beszély.

Irta:
JAMES HENRIK.

Egy bölcselkedő nő.
I.
(Folytatás.)

Ez idő óta mostanig soha sem találkoztam Jenővel és e virágházi nevelés áldozata csakhamar megszünt gondolatim tárgya lenni.

Most élénk érdeklődéssel szemléltem őt, mint valóságos tünemény volt, egy kérlelhetlenpontossággal követett rendszer szüleménye. Esmbe juttatta ama félénk fiatal papokat, kikel oly gyakran találkozhatni Olaszországba; ugyanazon tartózkodó modor, ártatlan arckifejezés: s nem valódi kolostori nevelésben részesült-e szegény barátom? Igazat szólva, bajos lett volna nálánál engedelmesebb, szédebb egyént találni; szerető, gyöngéd termete nem arra volt teremtve, hogy a zárdai élet igája alatt nyögjön. E nevelési rendszer okozá, hogy most is, midőn a világ megnyilt előtte, ezer örömei s kéjeivel, megmarad benne az érzelmek nem kis foku üdesége s élénksége s bevallom, hogy midőn kék szemeinek még most is oly gyermekded jóságot kifejező tekintete találkozott enyémmel, remegtem e küzdelmekhez nem szokott lélek ártatlanságáért. A világgal való közlekedés, már is gyakorolta reá hatását, megzavarván hosszan tartó szivnyugalmát. Minden, mi őt környezé, oly tapasztalatokról beszélt neki, melyeket eddig elzártak előtte. Olynemü szenvedélyek puszta gondolata is remegésbe ejté őt, melyek létezését eddig még csak nem is sejtette. Minden eljárása, hozzátéve a tegnap esti jelenetet, sejtették ezt velem. Haját borzolta kezeivel s hévvel törülgette izzadt homlokát, égve a vágytól, szólni arról, mi lelkét elfoglalva tartja s mégis egyébről beszélve.

Váratlan találkozásunk nagyon felizgatta s láttam, hogy nemsokára valamely érzékeny vallomást fogok hallani tőle.

— Ugy van, ugy — szólt — tizenöt éve mult, mióta forditottuk együtt Virgil müveit és mégis ez évek oly meddők voltak reám nézve, hogy tiz szóban elmondhatnám történetüket. Neked ellenben voltak alkalmasint mindennemü kalandjaid s bizonynyal beutaztad földgömbünk felerészét. Emlékszem, hogy merészséged mindig bámulatba ejtett s ugy tekintettelek, mint egy kapitány Cook-kot, mivel átugrottál a kert keritésén labdám után, valahányszor én ügyetlenül hajitottam el. Akkor sem mertem átugrani a keritéseket s az óta sem tanultam meg jobban. Emlékszel atyámra nemde?

Ezelőtt öt hóval veszitém el őt. Egész haláláig mindig együtt éltünk. Nem hiszem, hogy e lefolyt tizenöt év alatt tizenkét órát töltöttünk volna el egymás társasága nélkül. Mióta kijöttem az iskolából, télen-nyáron mindig kün laktunk a falun s három-négy egyén képezte egész társaságunkat. Ez szomoru élet volt egy fejlődő fiura nézve, de még szomorubbá vált akkor, midőn már emberkort ért; de én nem tudtam, hogy lehetne másképp is élni s elégültnek éreztem magamat.

Ezután barátom hosszasan beszélt még atyjáról és pedig oly nagy tisztelettel, melyet én teljességgel nem osztottam. Szerintem Pickering ur nagyon is önző módra cselekedett.

— Most már tudom, folytatá barátom, hogy nagyon különös módon neveltettem, és hogy az eredmény igen vadul ütött ki; de e nevelési rendszer egész rögeszméjévé vált volt szegény atyámnak. Ugy vélekedett, hogy nagy hibát követnek el azok, kik ugy hagyják felnőni gyermekeiket, mint valami csemetéket, kitéve szélnek, napfénynek, elannyira, hogy belőlem valóságos üvegházi növény lett. Ugy ápoltak, öntöztek, nyirbáltak, mint valami ritka virágot és valamely kertészeti kiállitáson bátran elnyerhetném a kitüntetési érmet. Ezelőtt két évvel, atyám egészsége kezdett gyengülni. Ambár felnőtt ember voltam már, még sem élveztem több szabadságot, mint iskolás gyermekkoromban. Épen halála napján töltöttem be huszonhetedik évemet és még is egyedül találva magamat, oly zavart éreztem, oly űrt körülöttem, mint egy vak, ki elveszti vezetőjét. Az élet először látszék feltárulni előttem és én nem tudtam, hogyan forditsam azt hasznomra.

Mindezt őszinteség kinyomatával s a legnagyobb hévvel beszélte el nekem, mi még mind fokozódott, a mint elbeszélésében előre haladt. Az élettapasztalat hiánya, melyet nyiltan bevallott magáról s az élénk szellem, mely szemeiben lobogott, csodálatos ellentétet képezett. Nyilván nagyon eszes fiu volt s nem mindennapi tehetségekkel megáldva.

Azt képzelem, hogy oly sok mindenfélét összeolvasva, sikerült neki szorgos kutatások s feltevések nyomán bizonyos pontig utánpótolni és kiegyenlitni a gyakorlati gondolat-szabadság s tevékenység tökéletes hiányát.

— Nem, én nem utaztam körül a világot, mint gondolni látszol, válaszoltam neki; hanem azt bevallom, hogy irigylem tőled ez egészen uj benyomásokat, melyeket a világ fentartott számodra. Homburgba érkezve, „hanyat-homlok“ siettél azok élvezésére.

Pickering reám tekintett, mintha meg akarna bizonyosodni a felől, ha nem a tegnap esti találkozásra czélzok-e s egy percznyi habozás után mondá:

— Ugy van, tudom, hogy azt tettem. Azon hajó fedélzetén, mely Bremába vitt egy nagyon barátságos némettel találkoztam össze, ki azon határozatra birt, hogy legelőbb is az ő honát látogassam meg s kezdjem meg Homburgnál. Csak két hete még, hogy útra keltem s most ime itt vagyok.

Ismét habozott, mintha mondani akarna még valamit; de hallgatott s csak hevesen felkapta maga mellől a fűben nyugvó levelet, homlokát összeránczolva vizsgálta meg rajta a postabélyeget s azután egy sohajjal ledobta ismét a pázsintra.

— Mennyi időt szándékszol Európában mulatni? — kérdém tőle.

— Hat hónapot . . . legalább elindulásomkor nem volt szándékom tovább időzni távol hazámtól . . . Hanem most . . .

S innét hová fogsz menni s mihez szándékszol kezdeni.

— Tegnap még azt feleltem volna kérdésedre, nekem mindegy akár hova, akár mihez. Ma már minden megváltozott.

Fürkésző tekintetet vetettem a levél felé; Jenő azonnal felvette a földről s zsebébe rejtette. Tovább beszélgettünk a mult eseményeiről, de szorakozott modora s arczkifejezése elárulta, hogy kedve volna átugorni a bizalom ama korlátait, melyeket szokott tartózkodó természete állitott eléje. Egyszerre karomra téve kezét felkiáltott: — Lelkemre, szeretnék mindent elmondani neked!

— Miért is ne? — feleltem nevetve.

— Igen, de meg fogsz-e érteni? Végre is mindegy.

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

hivatalos körökben hiszik tehát, hogy az összes nagyhatalmak Abdul Hamid szultánt, minden nehézség nélkül el fogják ösmerni.

Táviratok.

Bécs, szept. 3. A fegyverszüneti tárgyalásoknak most végre van kilátásuk a sikerre, miután a hatalmak Konstantinápolyban kijelentték, hogy a statusquo ante bellum föltétele alatt a béke alkudozások kiviteléért kezeskednek.

Belgrád, szept. 3. Milán fejedelem egy ujonnan alakitott kis lovas csapat felett szemlét tartván, azt a harcztéren való vitéz magatartásra buzditotta. A napról-napra mind nagyobb számmal érkező oroszok — kiktől mindig, minden pénzüket elveszik — azonnal a sereghez küldetnek. Milán jövő szerdán a harcztérre megy, mivel a fejedelemné már valamivel jobban rzi magát, bár állapota még mindég veszélyes. Velimirovics István őrnagy, állitólag mert fél a badi törvényszék itéletétől, a Moravába ugrott s megfuladt.

Ragusa, sept. 3. Muktár pasa és Dzseladin pasa Herczegovina egész déli részét megtisztitják most a montenegróiaktól és felkelőktől, s Grahovón át Montenegróba nyomulnak. Most ismét számos menekült megy át az osztrák határon.

Belgrád, szept. 3. Minden jelentés, mely szerint a portának a béketárgyalásokra vonatkozó válasza már megérkezett volna, koholmány. A diplomatiai alkudozások teljesen megakadtak. — A harcztérről a kormány nem tesz közzé jelentést, magán hirek szerint azonban Csernajeff vereséget szenvedett s minden előkészületet megtesz, hogy Deligrád felé vonulhasson.

Viddin, sept. 3. Nisből jelentik hivatalosan szept. 2-áról: A teljesen egyesült török csapatok tegnap óta csaknem szakadatlanul bombázzák négy oldalról Alexináczot. Abdul-Kerim több rendeletéből azt következtethetni, hogy a háboru még hosszabb ideig tartand. A trónválságot itt nagy örömmel fogadták, nehány ház ki is volt világitva.

Zára, sept. 3. Külön forrásból jelentik: A skutarii franczia konzul Castellaston át Montenegróba utazott a táborba. — Muktár pasa Grahovóhoz érkezett, mely a határon van, s hol már folyik a harcz; az ágyu és puskatüz Dragalyig elhallik. A törökök menete épen az osztrák határ mellett vonult el. — Podgoriczából jelentik, hogy a törökök Spuznál tegnap megkezdték a támadó mozdu-

Az uj Kolozsmegye első közgyülése.

(1876. szept. 4.)

Az új Kolozsmegye első alakuló közgyülését, melyen először jelent meg az új megye, igen számos régi és új bizottsági tag kereste föl tegnap (szept. 4-én) d. e. 10 órakor, ugy hogy a máskor mindig üres tanácskozási terem ma egészen megtelt.

Mielőtt a főispán megnyitotta volna az ülést, Gyarmathy Miklós alispán meleg hangon üdvözli a volt Dobokamegyéből az uj Kolozsmegyéhez kapcsolt részekből megjelent bizottsági tagokat s annak a reményének ad kifejezést, hogy az idecsatolt részek otthon fogják érezni magukat az országrész emez egyik legrégibb megyéjében, hol őket szeretet és jóakarat fogadja.

Szavaira az új tagok nevében br. Bánffy Dániel, Dobokamegye volt főispánja, — most már kolozsmegyei bizottsági tag — válaszol. A szives fogadtatást hasonló szivességgel fogadja; s ámbár a terület rendezés ellen ugy, a hogy történt, merülhetnek is fel, jogosan itt-ott ellenvélemények: mégis reményli ő is, hogy az Árpádok alatt már fennállott Dobokamegyének idecsatolt részei itthon fogják magukat érezni.

E kölcsönös üdvözlés és éljenzés után küldöttség megy a főispán: gr Eszterházy K. ur után, meghivandó őt a közgyülés vezetésére. Erre a pár percz mulva megjelent főispánt a a gyülés hatalmas éljennel fogadja minek lecsendesültével a főispán körülbelül a következő szavakkal nyitja meg a közgyülést:

E rendkivüli közgyülés egybehivását kötelességévé tette az uj Kolozsmegye közönséghez kibocsátott belügyministeri rendeletek végrehajtása, a melyek a némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről szóló 1876 évi XXXIII. t. cz. 1. §. 4. pontja értelmében életbe léptetendő uj Kolozsvármegye határainak megállapitását és megalakulását illetőleg, valamint a pénztár és vagyon kezelés, a levéltár és árva-ügyek tekintetében szükséges teendők végett intéztettek. Rendkivülinek nevezte a közgyülést minden tekintetben, mert alakuló közgyülése egy oly uj megyének, mely a századokon keresztül becsülettel viselt nevet megtartotta és sorozatát nyitja meg az uj közigazgatási korszakban tartandó gyüléseknek, mely korszakban fog reformáltatni az ország beligazgatása, kezdetét vevén a területi szabályozáson és uj elemek vegyülnek a megyei bizottságba, azon bizottságba, mely hazafias buzgalmával, politikai tapintatával, sikeres munkálkodásával elsővé emelte megyéjét az erdélyi részekben.

E rendkivüli közgyülés elérkezése — mondá továbbá a főispán — kell hogy táplálja azon reményünket, hogy az önkormányzat életerős alakzatban nyilvánuland és biztositva lesz a közigazgatás jósága, egy oly közigazgatásé, mely gyakorlati, mert szakavatott, gyors, mert észszerü, erős, nemzeti és olcsó, mert nem terhelő.

Azt véli, hogy az uj elemek vegyülése a bizottságba nem lesz akadály a munkásságban, de sőt a nemes versengést idézvén elő, az alkotmányos élet termékeny magva az uj megyében is el lesz vetve, mely a mult romjaiban gyökerezvén, a régi dicsőség emlékei által életdús galyakat hajtand, igy nyervén folytatást a megyei élet, habár más alakban; de egy czéllal: szolgálni a köznek, a hazának a történeti multhoz méltóan.

Hazafiasan üdvözli a bizottságot s különösen a csatolt részekből megjelent tagjait, hogy az együvétartozás érzete: az otthonosság tudgye elégültté, váljanak tényezőkké a megye felvirágoztatásában, hogy legyenek hű fiai az uj megyének a szabadelvüség és hazafiság zászlója alá sorakozván. Ez után a megye alakuló közgyülését megnyitottnak nyilvánitja.

Ez éljenzéssel fogadott beszéd után elnöklő főispán felmutatta belügyministertől hozzája bepecsételten leküldött három rendeletet, melyeket a minister az uj bizottsághoz intézett.

Felbontatván az első rendelet, a főjegyző: Bónis István ur felolvasta azt.

E rendelet szerint Tisza Kálmán belügyminister ur értesiti a megye közönségét, hogy minekutána az 1876. XXXIII. tczikk 1. §-ának 4. pontja értelmében nehány község Kolosmegyéből ki és a szomszédos Torda-Aranyos,- Maros-Torda- és Szilágymegyéhez kapcsolandó, nehány község ellenben Dobokamegyéből viszont Kolosmegyéhez csatolandó: ennélfogva ő (a belügyminister) a Kolos- és Dobokamegyék részéről tett felterjesztések után rendeli, hogy tekintettel a jó közigazgatás, a helyes területi beosztás és a közlekedési viszonyok követelményeire:

a) Kolozsmegyéből kikebleztetnek az ujon alakult Torda-Aranyosmegyébe, az 1876. XXXIII. tczikkhez képest, Velkér és Méhes, Maros-Tordamegyéhez Nagy-Ercse, Szent-Márton, Kis-Nyulas, Nagy-Ölves és Felső-Répa, összesen tehát 5 község, végre az uj Szilágymegyéhez Puszta-Rajtolcz és Kásapataka Huta nevü [illegible] kebleztetnek be a megszünt Dobokamegyének Hidalmástól Gyekéig terjedő részében fekvő községek, u. m. Szent-Mária, Kendermál, Puszta-Szent-Mihály, Hidalmás, Bányika, Drág, Milvány, Dall, Ugrócz, Adalin, Kis- és Nagy-Esküllő, Ördög-Keresztur, Bádok, Kide, Magyar-Fodorháza, Solyomkő, Babucz, Kovácsi-Szent-Márton, Macskás, Hosszu-Macskás Gyula, Csonafája, Magyar-Ujfalu, Borsa, Válaszut, Bonczhida, Gyulatelke Marokháza, Bogács, Ombucz, Szava és Gyeke, összesen tehát 33 község.

Ezzel kapcsolatban, — minekutána az uj megye bizottságát, idézett törvény értelmében, ideiglenesen a régi Kolozsmegye bizottsági tagjai és a felosztalott Dobokamegyéből bekebelezett községekben lakó dobokamegyei bizottsági tagok fogják képezni: — egyuttal mellékli az erre vonatkozó névjegyzéket is, mely szerint a Dobokamegyéből hozzánk csatolt községekből összesen 54 uj bizottsági tag (virilis és választott tag,) foglal helyet, ezután az uj Kolozsmegye bizottságában, kikhez fog járulni a Kolozs városa részéről küldendő 6. tag, mi iránt a belügyminiszter már utasitotta is nevezett város közönségét. Az uj bizottsági tagok között a volt Dobokamegyéből ott láttuk több kipróbált veteránját a megyei közéletnek, mint p. o. br. Bánffy Dániel, br Wesselényi Ferencz, Boér Bálint és Gyula, Naláczi Farkas, br. Bánffy László és Felszegi Sámuel, (egyuttal országgyülési képviselők) stb. neveit is.

A leirat végre felszólitja az uj megyét, hogy megalakulását enunciálja s vétesse jegyzőkönyvbe, egyuttal pedig intézkedjék a határ- és más, az egyesülés után többé már fenn nem álható jelvények eltávolitása iránt.

A leirat felolvasása után a főispán ur felállásra kéri a közgyülés tagjait s igy éljenzés között kijelenti az uj megye közönsége nevében az uj Kolozsmegye megalakulását; s egyuttal tárgyalás alá bocsátja a miniszteri leiratot.

Br. Bánffy Dániel, — ki első emelt szót — nincs megelégedve a rendeletben körülirt határszabályozással. A belügyminiszter ugyanis, mindamellett, hogy Kolozs- és Dobokamegye egyiránt kifejezte egyhangulag abbeli ohaját, miszerint Vajdaháza, Szótelke s több más község a volt Dobokamegyéből az uj Kolozsmegyéhez csatoltassanak, minekutána természetes fekvésök, gazdasági, culturai s forgalmi érdekeik egyenesen Kolozsmegyére és Kolozsvárra utalják; s mindamellett, hogy maguk kérdéses községek is, az ottani birtokosság, Kolozsmegyéhez ohajtanak csatoltatni, a miből Szolnok-Dobokamegyére nem háromol haszon, ellenben Kolozsmegyére nézt vitális érdekü: a belügyér ur mégis, hihetőleg téves informatio következtében kérdéses községeket az uj Szolnok-Dobokamegyéhez csatolta, holott ez a czélzott reform, a területrendezés világos kárával van. Ezért tehát inditványozza, hogy a belügyminiszter ur rendelete ellen intézzen a közgyülés felebbezést az országgyüléshez.

Ezt az inditványt, valamint Boér Bálintnak ezzel teljesen összhangzó s irásban benyujtott inditványát a közgyülés egyhangulag elfogadta. A fölött azonban, hogy t. i. mindjárt egyenesen az országgyüléshez forduljon-e a közgyülés, avagy még egyszer kisértse meg fölvilágositni a minisztert s igy kedvezőbb határozatra birni: hosszabb vita fejlett ki.

Gyarmathy M. alispán ajánlja, hogy először a miniszternél kell kisérletet tenni.

Boér Gyula ellene van ennek s pártolja a br. Bánffy D. és Boér B. inditványát, mert hát eléggé informálva volt már a belügyminiszter s mégis kérésünk ellenére döntött. Ő hozzá hát hiába megyünk.

Gr. Bánffy Béla teljesen aláirja az inditványt; a fölterjesztést illetőleg azonban ő is a mellett van, hogy kisértsék meg még egyszer a roszul informált minisztertől a jobban informálthoz appellálni. S erre két indoka van: 1) az országgyülésen a jelen többség felett a belügyminiszter föltétlenül rendelkezik (általános derültség) s igy alig lehet reményleni, hogy az országgyüléstől valami orvoslást nyerjünk, ha a miniszter ő excja nem akarja. 2) Elkésünk is, ha először az országgyüléshez folyamodunk, mert addig mig ez csak tárgyalás alá is venné a kérelmet: a belügyminiszter már törvényjavaslatot is terjesztene be.

Br. Bánffy D. ismételten ajánlja inditványát. A belügyminiszter már döntött; hozzája hiában folyamodunk. Menjünk tehát egyenesen az országgyüléshez, mely a miniszter felett is áll.

Ezek után főispán a vitát befejezvén, szavazásra bocsátja a kérdést.

A tulnyomó nagy többség oda nyilatkozik, hogy kérdéses sérelmes része ellen a belügyéri rendeletnek intéztessék a miniszterhez és nem az országgyüléshez felterjesztés, még pedig hogy a kérelemnek nagyobb nyomatéka legyen, mint gr. Bánffy Béla inditványozta: egy küldöttség által fog az a miniszternek személyesen átadatni. E küldöttség, Gyarmathy M. inditványára f. hó 15-e táján fog fölmenni a főispán vezetése alatt, mint a kinek a szept. 15-én tartandó országos főispáni értekezlet végett föl kell utaznia a fővárosba.

Ezek után főispán felolvastatja a főjegyzővel a második (szintén lepecsételt) rendeletet, melyben utasitja a belügyminiszter a megye közönségét, hogy a megyéhez kapcsolt, valamint a megyéből kikeblezett részekre vonatkozólag a pénztár és vagyonok ideiglenes kezelése, továbbá a levéltár és árvaügyek rendezése érdekében a mellékelten megküldött 3 utasitás és 2 táblázat értelmében intézkedjék, különösen pedig válaszszon átadó- és átvevő bizottságokat. Továbbá ugyane rendeletében felszólitja a miniszter az uj megyét, hogy tisztikarát állapitsa meg.

(Folyt. köv.)

A főváros ünnepe.

Budapest sept. 3.

Ma a főváros ünnepet ült, százados évfordulóját ünnepelve József nádornak, oly kegyeletes megemlékezéssel, a minő az egykori kormányzót félszázadon át különösen a főváros felemelése körül szerzett érdemeiért megilleti. Az ünnepeltnek történelmünk lapjaira feljegyzett működése iránt felujuló tiszteletben osztozott az ország, mely nádorispánját, s külön Pestmegye, mely főispánját birta egykor benne. És az egész nemzet részt vett a megemlékezésben a fölött, ki „a viszontagságok korszakában“, midőn megszakadoztak a testvériség kötelékei: „ott állott harczaink közepette s patriarchai szelidséggel emlékeztetett, hogy küzdéseink között is testvérek vagyunk... S a kinek karjain nyelvünk a trónra emelkedett, a ki a nemzet nádora volt.“

Az ünnepély következőleg ment végbe. — D. e. 10 óráig gyülekeztek a főváros és az állam képviselői s az itt tartozkodó követek Ghyczy Kálmán vezetése alatt, a megye küldöttsége, a statisztikai congressus tagjai, az összes conzulok, a lőpapok, a tábornokok, a honvédség. Mintegy 2000 vendég jelent meg ünnepi diszöltözetben Pontban 10 órakor érkezett meg József főherczeg nejével, kiket Coburg herczeg és Nyáry szárnysegéd, a herczegné udvarhölgyei, a miniszterek és Edelsheim Gyulay kisértek. A főherczeg s neje éljenzéssel fogadtatott. A herczeg magyar tábornoki egyenruhát, neje pedig uszály nélküli zölddel diszitett fehérselyem ruhát viselt. Ezek után Ráth K. főpolgármester az állványra lépett s egy szép beszédben ecsetelte a nádor tetteit.

Ráth beszédét szünni nem akaró éljenek közt fejezte be.

Barna Zsigmond városi főjegyző foglalta el a szónoki helyet, s az arczképre mutatva, Garaytól következő sorokat idézve kezdte meg az emlékbeszéd fölolvasását: „Éke volt királya trónusának, — Szerelme a nemzet- és hazának.“ Az emlékbeszéd az életrajzi adatok mellett részletesen sorolta föl a boldogult nádor nagy tevékenységét, s főkép a város fölvirágoztatására tett intézkedéseket adta elő. Mint ünnepélyre szánt beszéd azonban hosszu volt, s a terem öblössége a felolvasó érczes hangját is gyakran érthetetlenné tette.

Ennek befejezte után az emelvényről, mely felett a boldogult nádor megkoszoruzott arczképe függött, a főpolgármester lelépett s József főherczegnek egy arany érmet adott át. Most a menet a Józseftérre vonult a szobor elé, hol egy vörös selyemből készült sátor állott, mely alatt a főherczegpár és három legidősb gyermeke foglaltak helyet, a sátor két oldala körül gyülekeztek a miniszterek, országos képviselők, vendégsereg s az összes notabilitások. A nemzeti dalárda eléneklé katonai zenekiséret mellett a „hymnust“, mely után Kammermayer főpolgármester tartott egy igen szép beszédet, melynek befejezte után a három polgármester koszorut tett le a szoborra a dalároknak a „Szózat“ éneklése között. Ezzel az ünnepély véget ért. Az egész téren roppant néptömeg hullámzott, a házak ablakai nemzeti lobogókkal, virágokkal voltak diszitve, honnan az ünnepelt életrajza ezer és ezer példányban hullatott alá a tömeg közé.

Császár Bálint inditványa a háromszéki főgymnasium felállitása tárgyában.

(Vége.)

Hogy Háromszéken miért szeretném én a jelenleg Sepsi-Szentgyörgyön lévő al-középtanodát főgymnásiummá emelni: a fentebb elmondott ok mellett még a következő érvekkel támogatom.

Az erdélyrészi helvéthitüek hét gymnasiuma közül, mint tudjuk, akademiai rang csak a nagy-enyedit illeti, hol a teljes 8 gymnasium mellett egy 4 éves theologiai tanfolyam s egy 3 éves tanitó-képezde van. Az enyedi főgymnasium 8 osztályának létszáma tavaly 330 volt. A kolozsvári főgymnasiumot 277 látogatta; a székely-udvarhelyi gymnasium 8 osztályában tavaly 171 növendék tanult; Maros-Vásárhelyt a 8 osztály létszáma 311 volt; Zilahon a felső gymnasium osztályaiban 68 növendék tanult (a négy alsó osztály polgári iskolává alakittatott át.) Szászváros, mint algymnasium 6 osztályával 92 tanulót, Sepsi-Szentgyörgy szintén alközéptanoda 4 osztályval 175 tanulót fogadott magába. Ezen statisztikai kimutatás szerint az erdélyrészi viszonyokhoz mérten mindenik főgymnasiumnak meg volt a maga népessége; az algymnasiumok közül Sepsi-Szentgyörgy Szászvárost tavaly is 83 tanuló számmal multa felül. Sőt mint 4 osztályu tanoda a székely-udvarhelyi 8 gymnasiumi osztály létszámával teljesen egyenlő volt; a mi nem kis mértékben méltó a figyelemre. Ha már most a meglévő adatokhoz folyamodunk indokolásért, világosan látjuk, hogy Háromszék és vidéke még annyi növendékkel is fen tudna tartani népességre nézve egy főgymnasiumot. Azonban ha hozzáadjuk még az osztályonként való szaporodást, ha meggondoljuk azt, miszerint kellő képesitésü tanerők szakszerü vezetése mellett minden osztály létszáma megmarad, vagy nagyon lényegtelen számban csökken egész 8-ik osztályig: azon esetben a sepsi szentgyörgyi felgymnasiumot nincs mit félnünk a néptelenségtől.

A sepsi-szentgyörgyi 4 osztályt végzett tanulók közül továbbá, tanulmányaikat folytatandó, minden évben tanul Nagy Enyeden, Kolozsvárt és Udvarhelyen általános számitás szerint 120 tanuló. Ezen létszámot megosztva a 4 felső osztály közt, átlag véve jut egy osztályra 30, a mi pedig ismét igen szép és tekintélyes szám.

Hogy a meglévő 4 osztályt emelni kell okvetlenül s ilyen alakban annak népessége hova tovább fogyna: azt az évenként kimutatott adatokból látjuk. Ennek pedig igen egyszerü oka van.

Egyfelől a székely nép anyagi helyzeténél fogva nem igen van azon helyzetben, hogy például 3—4 gyermekét küldhesse felsőbb tanulmányok hallgatására; nagyon megelégszik, ha egyet tud saját nélkülözése mellett tudományos pályán kiképeztetni. A többieket pedig vagy otthon tartja, vagy legjobb esetben valamelyik felső népiskolában okrtatja. De ha a főgymnasium saját területén fekszik: egyfelől az utazási költséget kiméli meg, másfelől pedig könnyebben segélyezheti a közelből gyermekét, elannyira, hogy én biztos hiszem, miszerint a székely nép tanuló-ifjuságának $^3/_5$ részét a távollét szülte lényeges anyagi áldozatoktól való félelem tartja vissza a felsőbb tanulmányok folytatásától.

Ki kell mondanom továbbá, hogy itt Sepsi-Szentgyörgyön a 4 osztályu algymnasium teljesen feleslegesis. A mint látjuk, a helybeli felső köz-népiskola gazdasági tekintetben akarja czélját érni s ha például okszerüen be lesz rendezve, biztosak lehetünk a felől, hogy Háromszék földmüvelő érdekeinek megfelelően is fog haladni; a kézdivásárhelyi ipari szakosztálylyal megtoldott felsőnépiskola pedig szintén gyakorlati vagyis iparos érdekeket fejlesztő czélt tüzött maga elé. Ha már most a gyakorlatiasan élő és gondolkozó székely gyermeke jövőjét biztositni akarja, mindenesetre előnyt fog ezekne adni a gymnasium mellett, hol a 4 osztály befejezése után semmivel sem nyert több képességet a gyakorlati életre, mint hogy megtanult irni, olvasni és számolni; a többi tárgyakat könnyü semmi hasznát sem veszi. Sőt — a mint gyakori esetek mutatkoztak — 2—3 gymnasiumi osztály kitanulása után is beadja gyermekét a felső népiskolába. Tagadhatatlan, hogy ezeknek is kell közönség, de ha gymnasiumot akarunk fenntartani, soha sem szabad előlünk a magasabb czélt eltévesztení. Hogy pedig innen vigye át a 4-ik gymn. osztályból más tanintézetbe gyermekét a szülő: rendnyájan tudjuk mekkora áldozattal és anyagi veszteséggel jár. A legtöbb esetben honn marnak az ilyen tanulók. De ha van főgymnasiumunk: akkor a szülő — ki különben fel sem adta volna fiát — azon reményben, hogy végre tanulhat s érettségi bizonyitványnyal mehet innen ki: még talán áldozatok mellett is bevezza azt. Ilyen alakban azonban a jelenleg igen sokszorosan terjedő realisztikus irány mellett nem sokára üresen marad a szépen felépült kollegium.

Megköveteli végre a főgymnasiumot Háromszéken a székely nemzet multja s jelenlegi társadalmi helyzete. A székely nép a fejedelmek korától fogva a hazájokért utolsó csepp vérig hű maradt nemzetek sorába tartozik; honfiui erénye, példátlan önfeláldozása, határtalan munkaereje, életképessége megannyi fényes bizonyitékok, de egyszersmind intő jelek nekünk a multból, hogy következetesen haladjunk elő s ne legyünk hűtlenek porladozó őseink emlékére. Jelenleg a megindult nagy szellemi mozalomban Háromszék — szerénytelenség nélkül kimondom: az elsők között foglal helyet. Sokszoros kitünő iskolái, jótékony egyletei, a könnüvelődést czélzó humanus intézetei stb. elégszer tanuskodnak állitásom igazsága mellett. De a székely nép mindezekre fogékony, jóra termtett természeténél fogva. Azon szellemi ujjongás, mely a gyors felfogás, kitartó szorgalom alkotási képesség, könnyü ész és találékonyság különféle alakjaival megkülönbözteti ujunkat: elodázhatlanul utal bennünket magasabb közmüvelődési czélok felé sietni. Ilyenek tartom pedig én gyermekeinknek főgymnasiumi neveltetését. Ha meggondoljuk, hogy a mostani viszonyok között mennyi kitünő tehetség maradt örökre elzárva egy-egy individuumba, s a felismert tehetséget hányszor vitte már egy főgymnasium a legalacsonyabb sorsból is fényes méltóságokra; lehetetlen akkor nem égnünk a vágytól, hogy Háromszék minél előbb érje meg azon institutió megvalósulását, melyre büszkék lehessenek a késő nemzedékek fiai is.

Nem hiszem, hogy volna valaki közöttünk, ki a mai társadalmi élet körén belül tagadná a főgymnasiumok létjoát; s mikor azt elismerjük, egyszersmind „Amen“ mondottunk azon elvre is, hogy Háromszéknek hazafiui kötelessége a megévő alapokon tovább épitni. Kötessége Háromszéknek a magasabb tudomány légkörébe is behatolni; mert képessége, népessége tehetsége van hozzá: csak akarat kell. Akkor nem lesz kényelmetlen a székely tanuló az iség és nyomor minden nemeivel megküzdeni idegen tanintézetekben; hanem itt saját meyénkben nyujthatunk neki segitséget s itt megtalálja azt, a mit gyakran pártfogók nélkülözésével hasztalan keresne egyebütt. Legyen tehát ez a főgymnasium fokusa a székely közmüvelődésnek s igy, de csak is igy mondhatjuk: „megtértek, mind a mivel csak tartozánk.“

Az elmondottak után tett indokaimat a következőkben foglalom röviden össze:

Háromszéken egy főgymnasium létesitését annak népessége megkövetel csupán a meglevő 4 osztály a mai realistikus irány mellett Háromszéken felesleges; végre a székely nemzet jelenlegi társadalmi helyzet a kulturális törekvésekben való modern haladása is elodázhatlanul parancsolja azt: miszerint Háromszéken főgymnasiumot állitsunk fel.

Inditványozom tehát:

1.) Mondja ki a tisztelt communitás: miszerint a háromszéki érdekeknek meg nem felelő gazdasági szakosztálylyal megtoldott felső népiskola ügyében átir Nemes Háromszék törvényhatóságához, hogy nevezett hatóság gymnasialis iránynyal egybekötött négy osztályu polgári iskolává leendő szervezését rendelje el.

2.) Mondja ki a tiszteltt communitás, hogy azon esetben, ha Háromszék törvényhatósága ezen jogos kérésnek eleget tesz a most fennálló 4 osztályu algymnasiumot főgymnasiummá emeli.

Nyugodtan teszem le inditványomat a tisztelt communitás nagyrabecsült tagjai elé, mert meg vagyok győződve, hogy nem lesz közülünk senki, ki az előadottak után ezen magasztos czélt — legalább elvben — ne osztaná s annak gyakorlati kivitelére minden erejével munkálni hazafias kötelességének ne tartaná.

Közli: Klamus.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Nemzeti szinház.

(„Iphigenia“ Szomorujáték 5 felvonásban. Irta Racine, forditotta Pulay Ede. Magyarul először szinrekerült a kolozsvári nemzeti szinházban 1876. sept. 2-án D. Eibenschütz M. asszony jutalmául.)

D. Eibenschütz M. asszony jutalomjátéka — mint azt röviden jeleztük is — igen sikerült estének volt. A közönség kedvenczét, a jutalmazott Ditróiné Eibenschütz M. asszonyt perczekig tartó tapssal s egész virágözönnel fogadta, mint a második felvonásban mint Klytemnestra először megjelent. Látszott, hogy közönségünk tudja méltányolni a valódi tehetséget és nemes törekvést.

Nem volt szükség holmi „Schneider Fanni“-ra, „Idas Matyi“-ra, egy szóval hangzatos férczelmének re; s ime mégis a legszebb közönség töltötte meg a szinházat. Ebből tanulságot vonhatnak ki szinészeink, hogy nem szükséges rögtöntsd „komédiázni“, ha közönséget akarnak vonzani jutalomjátékukra. A kolozsvári közönség egy kissé magasb szinvonalon áll mint, mint hogy minden ürességgel jól lehetne tartani; s meg tudja válogatni, a mi pártolásra érdemes.

* * *

A mai a szombaton előadott darabot illeti, „Iphigenia“ egyik kiváló terméke a franczia classikus iskolának, annak az iskolának, mely Racine-nal Corneille-lel, Boileau-val, Bossuevel, Molière-rel ajándékozta meg a franczia nemzetet az emberiséget.

„Iphigenia“ egészen görög: stylje, erkölcsi világnézlete, jellemei, meséje, technicuma. S épen ezt nem tehet akkora hatást a mai napok közönségére, mint abban a korban, melyből mese van meritve, mikor szinpadon és nézőtéren egészen más lég, más emberek, még pedig egész emberek voltak; mikor egy Achillt a szinpadon egy Perikles nézett a nézőtérről. Ekép pedig az erkölcsi s helyesebben vallási világnézlet az, a mi e kort napjaink epigonjaitól eltávolitja, idegenszerű, ismeretlen, rideg azonnak s ha megértjük is, de nem tud fölmelegitni, nem tudunk vele együtt érezni.

* * *

Különben „Iphigeniá“-ban Racine a görög hősöknek azt a mondáját dolgozta föl, melyet mint görög tragikusok is sok szerencsével választottak tragoediájuk tárgyává. Egész Görögország ulisban van Agamemnon vezérlete alatt, Trója ellen harczba szállani. De a hatalmas hőhadnak már száz nap óta kell vesztegelnie, szélcsend miatt. Ekkor megszólal a főpap ajkán a jóslat, hogy:

„Hiában fegyverkeztek Trója ellen,
Mig ünnepélyes áldozatban, itt,
Diána oltárán nem hamvad el
Helena-vérű lányunak ifju teste.
Hogy ég feloldja a szél szárnyait:
Áldozzátok fel Iphigeniát.“

Egész Görögország dicsősége tehát Agamemnon kezében van. Iphigenia az ő lánya. De egyuttal Achilles mátkája s Klytemnestra leánya. Ekkor kell: az anya és imádó kedves lángoló szerelmével kell megküzdenie.

E küzdelem körül folyik le a mű cselekvénye, nemes egyszerüségben, távol a modern dráma hásvadászó bonyodalmaitól, de annál dusabb szenvedélyek örökigaz, mert emberi, küzdelmében.

Agamemnon, a dicsőség-szomjas, honszerető nagy király, Iphigenia a szerető gyermek és menyasszony, kit egy nemzet dicsősége hevit s azért kész önmagát is feláldozni, Klytemnestra a szeretőlelkü anya, ki gyermekeért férjével szállt szembe, Achilles, a hős, a szerető kedves, i menyasszonyáért kész hőslelkének legszebb lmát, a Trója elleni harczot is s ezzel együtt Görögország dicsőségét feláldozni — ezek egyaránt mesterileg festett alakok, eszményi jellemek.

S a ehez hozzáveszszük Racine gyönyörű, emelkedett, valóban költőileg fennséges dictioját, — melyet Paulay forditása igen szépen adott vissza, csak gratulálni tudunk Eibenschütz M. asszony választásához, hogy e művet először ő mutatta be magyar szinpadon.

* * *

Ami az előadást illeti: az egyike volt a gondosabbaknak, mindamellett is, hogy tán csak három próba volt belőle.

A egyes szereplők közül D. Eibenschütz M. (Klytemnestra) és Boér E. (Iphigenia) asszonyok és E. Kovács Gy. (Achill) ur emelkedtek ki gondos játékukkal.

D. Eibenschütz M. asszonynak Klytemnestra nem tartozik ugyan szerepkörébe: sem organumának ereje nem fejlett még oda, sem tanulmányai nem vezették abban az irányban mely e szerepben tragikai szerepre szükséges. Mindazonáltal általában sikerrel állotta meg helyét: szép, érzelmes szavallata, a meleg kedély, mely azon elömlött, a közvetlenség, melylyel Klytemnestra anyai fájdalmát tolmácsolta: mindez eledteté organuma gyöngeségét. Sőt egy-két momentumban (p. o. első megjelenése II. felvonás 4. jelenetében, a IV. felvonásban) művészi magaslatra emelkedett játéka, mire még nyitó jelenésben is megtapsolta a meghatott közönség.

D. Boér Emma asszonynak szintén szépen sikült Iphigenia idealis alakja: minden szavában igaz érzelem megható hangja nyilvánult s őt is mindegyre hatalmas taps kisérte.

E. Kovács Gy. ur Achillesz szerepében ma is egy kiváló, mű-alkotást mutatott föl, mely harmonikus bevégzettségében magával ragadja a nézőt. Legfennebb csak plastikája ellen lehetne némi kifogásunk, különösen pedig gesticulatiója ellen, a szenvedélyesb kitörések közben, a minek persze leginkább az az oka, hogy elragadtatja magát a szerep által.

Szentgyörgyi ur Agamemnonban ismét egy olyan tragikai szerepet kapott, melyet nem rontott ugyan el, de sokkal kevesebb hatással tudott érvényesiteni, mint ha szerepkörében marad, mely az ilyes szerepekre nem terjed ki.

Ditrói ur (Ulysses), Beczkóyné asszony (Eriphyle) kielégitően állották meg helyöket.

A néhai „Gyulai Ferencz“

emlékszobra költségeire befolyt ujabbi adakozások.

1. A IX. számu gyüjtőiven. T. Kassai Vidor urnál adakoztak: Ábrahám Antal 1 frt, Asztalos János 2 frt, Bacsó Luiza 1 frt, dr. Bartók István 1 frt, Bogyó Alajos 1 frt, Ditrói Mór 1 frt, Gámán Zsigmond 1 frt, dr. Gajzágó 1 frt, Kánicz Ágost 2 frt, Kassai Vidor 3 frt, Korbuly Bogdán 5 frt, Marczel Géza 1 frt, Nagy Ignácz 1 frt, Neszveda Anna 1 frt, Odri Lehel 2 frt, Sárdi István 1 frt, Szentgyörgyi István 1 frt, Tóth József 1 frt, Vikol Lajos 1 frt, Vizvári Gyula 2 frt és Demjén Imre 50 kr.

2. A X. számu gyüjtőiven. Bányai Vitális 5 frt, br. Wesselényi Susánna 5 frt.

3. A XI. számu gyüjtőiven. T. Szabó Ádám urnál adakozók nevei a „Magyar Polgár“ és „Kelet“ ez évi 22. számaiban már közöltettek, hol láthatólag az adakozások összege 80 frt o. é. s itt csak tájékozásul emlittetik.

Az I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. XII. XIII. és XIV. szám alatt levő gyüjtőivek még be nem küldetvén, az azokon levő adományok jelenleg nem közöltethetnek, mihelyt azonban beérkeznek, azonnal nyilvánosan közzététetnek; mi, remélem, rövid idő alatt meg fog történni.

Továbbá, a czimzett emlék-szoborra szini- és működevelői előadások utján is folyt be, még pedig:

A) Kolozsvártt az 1874. évi deczemberben, a melyen tisztelt Jókai Mórné urhölgy közreműködése mellett, a nemzeti szinházban tartott előadás jövedelmének egy része 66 frt 40 kr. o. é.

B) Kolozsvártt, az 1875. évi novemberben t. Bulyovszkyné urasszony közreműködése mellett tartott szinielőadás jövedelmének egy része 50 frt o. é.

C) Erzsébethváros régebben tartott műkedvelői előadás jövedelme kamatostól együtt beadva tekintetes K. Papp Miklós ur által 100 frt o. é.

D) Kolozsvártt, a tkts. K. Papp Miklós ur igazgatása alatti műkedvelők előadása utján gyült jövedelemből:

a) T. K. Papp Miklós ur által beadva 50 frt.

b) T. Tucsek József ur által beadva 31 frt 46½ kr.

Az elősorolt pénzösszegek ellennyugták mellett vétettek be, külön-külön nyugtáztattak s azonnal a kolozsvári takarék-pénztárba helyeztettek, jelenleg pedig nyilvánosan is felemlittetnek:

Kolozsvártt, aug. 31. 1876.

Bányai Vitális,
ez időbeli pénztárnok által.

A „KELET“ magán-táviratai

Feladatott **Budapesten** sept. 5. 11 ó. — p. d. e.
Érkezett, sept. 5. 11 ó. 45 p. d. e.

A törökök az utóbbi ütközetekben Mrsolon és Preiloviczán át a Morava balpartján előnyomultak és kényszeritik Csernajeffet, hogy Deligrádra visszavonuljon. Alexináczban Horvátovics marad tiz bataillonnal.

A törökök Montenegróban Klobukon át a grahovai területre nyomultak, felégették Nudolot és nyomulnak beljebb Grahovára. A mortenegróiak gyengék az ellenállásra, erősitést várnak Herczegovinából.

Redif basa török hadügyministerré neveztetett ki.

A nagy hatalmak követei a portának tegnap tették meg a pacificatió iránt javaslatukat.

Milánt a consulok gyors akczióra ösztönzik. A cabinetek némelyike állitólag bizalmasan közlé a portával, hogy Hamid szultán elismerését attól függesztik fel, ha beleegyezik-é a porta a fegyverszünetbe.

Perában a görög alconzulra lőttek.

A törökök Bjelinánál is megkezdik a támadást, harminczhat tábor nizam concentráltatott ide. Chakir és Znai vezetése alatt Hamocsból Livnoba két ezer felkelő nyomult. Travnik felől a basibozukok a felkelők ellen indultak.

A hivatalos lap mai száma hozza az ország területi beosztását.

Feladatott **Segesvárt**, aug. 5-én 12 ó. — p. d. e.
Érkezett aug. 5-én 12 ó. 6 p. d. u.

Az uj Nagy-Küküllőmegye alakuló közgyülése az ószászok kihivó magatartása miatt zajosan folyik. Az uj szászok loyalis magaviselete elismerést érdemel.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. sept. 5.

— **A belügyminister ur**, mint halljuk, nem hajlandó a kolozsvári és nagyváradi szinházi választmányok között kötött szerződést megerősiteni s igy szintársulatunknak a nyári idényben Nagy-Váradon való működése elé ismét ujabb akadály hárult. Mint mondják a legfőbb ellenvetés az, hogy a választmány terve szerint a társulat nem volna *„állandó“* és a nyári szinházba fektetett tőke gyümölcsözetlen maradna. Szerintünk a társulat *állandósitása* nem abból áll, hogy mindig *egy helyben*, hanem, hogy mindig *együtt* játszék s igy oly összhangzatot igérjen a játszék, mi a lehető legmagasabb sikert biztositja. A meiningeniek mindig vándorolnak s még is bámulatot keltenek állandóan harmonicus játékukkal. Mig a budapesti szinház tagjai csak budapestiek, de nyári vendégszereplésekkel ugy kifáraszják magukat s ugy szét szoknak egymástól, hogy őszszel idő kell, mig megint összetanulnak. A nyári szinház sem hinnők, hogy egészen használatlanul heverne, ha a nyár folyamán szinészeink Nagyváradon működnének, mert ez esetben bizonynyal gyakran látogatnák Kolozsvárt mutatványos társulatok, felhasználva az üresen maradt tért; sőt, ha nem látogatnák is: a deficites nyári idény alatt *használt* nyári szinház roszabbul jövedelmezne, mint jövedelmez a váradi idény alatt *nem használt* árena. Reméljük tehát, hogy a belügyminister ur, ezeknek értelmében, hajlandó lesz a szerződés megerősitésére, a mi iránt szinházi választmányunk, mint halljuk, feliratot is intéz ő nagyméltóságához.

— **Torma Károlyt**, kitünő tudósunkat s a képviselőház volt alelnökét, mint az udvarhelyi „Baloldal“ irja, legközelebb kinevezik egyetemi tanárnak. Nem tudjuk, menynyiben alapszik valóságon a „Baloldal“ e hire, de ha megvalósul s egyetemünk jogi karának egyik üresen álló tanszékére csakugyan Torma Károly, a külföldi tudományos világ előtt is oly jól ismert kitünő hazánkfia neveztetik ki, csak gratulálhatunk az ügynek és magunknak.

— **Szinházi hirek**. Prielle Kornélia assz. holnap érkezik meg és csütörtökön lép föl először „Georges herczegnő“-ben. További vendégjátékai között több érdekes darab lesz, melyek már évek óta nem adattak a kolozsvári szinpadon. Közönségünk már egész türelmetlenséggel várja kedvencz művésznője vendégszereplését. Philipovicsné asszony, a kedélyes magyar népalakok e kiváló személyesitője, ki utóbbi időben annyira megnyerte a kolozsvári közönség elismerését, ma Lukácsi Sándornak egy uj népszinművében: a „Kósza Jutká“-ban tartja meg jutalomjátékát.

— **Egy „Volkssängergesellschaft“-ot** és „primadonnájának“ (!) jutalomjátékát a „Magyar Polgár“ egész lelkesedéssel ajánlja olvasóinak. Gratulálunk neki, a „Magyar“ Polgárnak, a german cultura terjesztése dicséretes terén!

— **Erdélyrészlek** kitüntetése a szegedi kiállitáson. A szegedi magy. orsz. közkiállitás biráló bizottsága a kiállitott tárgyak felett érdemleges itéletet hozván, a III első csoportból kitüntetést nyert erdélyrészi kiállitók névsorát im itt közöljük: 1. csoport. Baumgarten Dániel segesvári kádármester, emlékérmet. Molnár Benedek kolozsvári asztalos, padlókoczkáért emlékérmet. Kiss László segesvári kádármester emlékérmet. Copony Márton Brassóból, padlókoczka mintákért, emlékéremet. Első erdélyi gőzfürészmalom Csucsán, deszkagyártásért, emlékérmet. — II csoport. Gombos László Tordáról, alabástrom köveiért, emlékérmet. Zsobóki márványbánya müizléssel és versenyképes márványgyártmányáért érdemérmet. Fischer Vilmos Kolozsvárról müizléssel és versenyképes tőkélylyel kiállitott porczellán festészetéért érdemérmet. Hrobonyi Adolf Szt.-Keresztbányáról: érczfestésekért, érdemérmet. Eibensütz Lipót: kőbányai termékéért, emlékérmet. III. csoport. N.-Csür községe: szép buza és babért, érdemérmet. Szelindek községe: szép buza és babért érdemérmet.

— **„A Székely okievéltár“** második kötete Szabó Károly által szerkesztve megjelent. Irodalmunk ismét szaporodott benne egy kincscsel, melyet valóságos jubiláris örömmel kellene, hogy fogadjon a historia. Annyi megbecsülhetetlen anyag, annyi elrejtett kincs van napvilágra hozva e kötetben is, hogy csak a legmelegebb elismeréssel szólhatunk fáradhatatlan történettudósunk, Szabó Károlynak az okmánytár összeállitása körül tanusitott páratlan szakértelemmel párosult munkásságáról. Fájdalom, a nagy közönség csak tiszteletével adózik kitűnő történészünknek, a nélkül, hogy a vállalatot anyagi részvéttel is előmozditani törekednék. A Székely oklevéltár kiadása csak nagy anyagi küzdelemmel folyik s a második kötet megjelenését is leginkább gr. Lázár Miklós áldozatkészségének köszönhetjük. Nem ajánlhatjuk tehát eléggé mindazoknak, kik becsülni képesek a hazai történelmet, mutassák tettleges jelét hazafiságuknak e nagy horderejü vállalattal szemben. Az oklevéltár könyvárusi uton is megszerezhető s ára a 22 ivből álló műnek 2 frt.

— **Nagy Szebenben** f. hó 1-én nyilt meg egy állami népiskola. Örvendünk, hogy ezáltal kormányunk módot nyujtott a szebeni magyarságnak, hogy gyermekeinek saját anyanyelvükön adathatja meg az első oktatást s nem kénytelen saját otthonában egészen idegennek éreznie magát, mint eddigelő, a mikor, vagy csak a szász iskolák és a között választhatott, hogy ha magyarul akarta tanittatni a szebeni magyar gyermekét: akkor meszsze földre kellett hazulról elvinnie, minekutána az egész szász földön nem kapott magyar népiskolát.

— **Értesités.** A „Kolozsvári dalkör“ a. f. hó 10-re tervezett rendkivüli dalestélyét — a pártoló közönség iránti tekintetből a beállott estéli hüvös idő miatt — ugyanakkor a városi redoutte nagy termében fogja megtartani. Kolozsvárt, 1876. szeptember 5-én. Czirják Albert, egyl. titkár.

— **S.-Sztgyörgyön** a „Székely közmivelődési egylet“ tánczestélye aug. 30-án tartatott meg. A főnemesek szokatlan számban jelentek meg, a vidék és város inteligentiája oly nagy tömegben képviseltette magát, minőt S.-Sztgyörgy még nem fogadott magába soha. Fényes női öltözetek, drága selyem toillettek egymással versenyeztek izlésben és csinosságban. E tánczestély, állitás szerint, a nagyszámu „nemesség“ részéről kissé kaszt szinezetű volt. Például a cotillon alatt a „nemes urfiak“ resteltek a hivatalnokok nejével vagy leányaival tánczolni, a minek a lett a következése, hogy csak a „nemes osztály“ hölgyei részesültek kiválóbb cotillion-ordokban. Különben a bál fényes volt. Ott volt Szentkereszty Zsigmondné mint bálanya, leányával Annával. A leányok közül megemlitendő Zathureczky Berta, ki mind szépségére, mind öltözetének izlésteljes csinjára nézve kitünt a többiek közül. A tánczosok sorában első helyet foglalt Szentiványi Gyula főispán, s Jagocsi Péterfi József, a házi ipar apostola. Jelen voltak a tánczestélyen: Hajós János min. tanácsos, Jakab Elek, Buzogány Aron, Ferencz József stb. A bevétel mintegy 400 frtot tett.

— **Fogarassy Mihály** püspök a székelyföldön tett erdélyi utjából pénteken este érkezett meg püspöki székhelyére K.-Fehérvárra. Másnap a káptalan, a lelkészek és a tanári testület tisztelgett önmlgnál, ki a nagyprépost üdvözlő beszédére igen szivélyesen válaszolt, s röviden elbeszélte utazási élményeit. A püspök ur önmlga jelenleg a k.-fehérvári várban a philosophiai hallgatók számára egy több termet magába foglaló emeletes házat épittet sajátjából.

— **A m.-vásárhelyi** versenyekre folyó szeptember 1-ével lejárt nevezési zárnap 1876. szeptember 13-ig déli 12 óráig meghosszabbittatik. Ennek következtében az „Egyesült egyleti és városi dijra“, „Akadály versenyre (egyleti dij)“ és Hölgyek dijára a nevezések egyleti titkár Bartha Lajoshoz (főtér 2 szám) czimezve beküldhetők. A m.-vásárhelyi lovar-egylet választmánya megbizásából: Bartha Lajos.

— **Az őstörténelmi nemzetközi congressusnak** egy magyar nő tagja is van. Ez Torma Zsófia, Tordosról, ki, mint lapunkban részletesen le volt irva, Szászváros vidékén és különösen Tordoson, Nándorváralján és Nándoron igen kiterjedt ásatásokat eszközölt s számos érdekes lelettel gazdagitotta a kiállitást.

— **„Vater Deák“** — ez czime egy német szinmünek, melyet két nap óta a budapesti német szinkörben adnak elő. A szinmű (melynek szerzője nem nevezte meg magát) 48-ban játszik, jó akarattal van irva, de sérti a magyar néző kegyeletét, hogy Deákot, ki csak az imént élt közöttünk, s kinek áldott hamvai nincsenek is még sirboltba helyezve, ott látni a szinpadon.

— **Deák sirszobra**. A Deák siremlékére hirdetett pályázat határideje sept. 1-én járt le. Addig 44 pályamű érkezett be, melyek jeligéje a következő: 1. „Sepulcrum sumtuosissimum ab Artemisia Mausolo marito suo, Cariae regi, factum.“ 2. „Truth“. 3. „Der Nachwelt soll er ewig leben.“ 4, „Patri patria.“ 5. „Hazádnak rendüle lenül légy hive óh magyar!“ 6. Civi optimo.“ 7, „Pietas.“ 8. „Patriae filio dilecto.“ 9. Pro patria.“ 10. (Olvashatlan.) 11. „Kegyelet.“ 12. „Bölcsőd az s majdan sirod is.“ 13. „Egyszerüség a külseje, Erős lelke és nagy az esze.“ 14. „Felejthetlen.“ 15. „Non nativitas, sed virtus nobilitat.“ 16. „És a nemzet, mint egy férfi álljon, érczkarokkal győzni a viszályon.“ 17. Immortalis.“ 18. „Franz Deák.“ 19. „Pajtás.“ 20. „1867.“ 21. „DT.“ 22 „Semper idem.“ 23. „Zala.“ 24. „Ex tumulo vita est.“ 25. „Ha nem kérdeznek halgass.“ 26. „Budapest.“ 27, „Aspasia.“ 28. „Audendum,“ 29. „Kegyelet.“ 30. „Hazádnak rendülenül légy hive.“ 31. „Budapest aug. 20-ika.“ 32. „A haza bölcsének.“ 33. „Halhatatlan érdemeknek e csekély áldozat.“ 34. „Μανσωλειον.“ 35. „Patria.“ 36. „DF.“ 37. „Immorta is.“ 38. „Apotheosis.“ 39. „Az önzetlenségnek.“ 40. „Pietas.“ 41. „Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar!“ 42. „Élni fog örökké.“

— **Gróf Lónyai** Menyhért, mint az akadémia elnöke felszólitotta Than Mórt, hogy Deák Ferencz életnagyságu arczképét fesse le. — Az arczkép az akadémia által tartandó Deák ünepélyen fog lelepleztetni.

— **Pályázó szinművek**. A nemzeti szinház által a hazai társadalmi életből meritett drámákra kitüzött 100 drb. aranyért szept. első napjáig öt pályamű érkezett. Czimeik: „A szivek harcza,“ „A parvenu,“ „Gróf Dormándi Kálmán,“ „Az argonauták“ és „Melanie.“

— **A közegészségügy** és átalában a közkormányzat érdekében szükséges az ország közegészségügyi statistikájának adatait ismerni; minthogy pedig Magyarország közegészségügyi statistikája mindeddig rendszeresen kidolgozva nem volt, intézkedni méltoztatott a nagyméltóságú m. kir. belügyminister úr egy ily rendszeres munkálat elkészitése iránt. Ezen munkálat I. kötetének 1-ső része megjelent, s magában foglalja az egészségügyi személyzet, a gyógyszertárak, ugyszintén mindkettőnek az ország népességéhez és területéhez arányositott viszonya statistikáját. A közegészségügyi statistikája adatainak ismerete első sorban az egészségügyi személyzetnek lévén szükséges, figyelmeztetni ohajtjuk a t. orvos és gyógyszerész urakat, hogy a mennyiben a megjelent tekintélyes füzetet megszerezni akarják, a városi hatóság utján a föméltoságú m. kir. belügyminsteriumhoz beküldendő 3 forintért megkaphatják. Kolozsvár sz. kir. város tanácsától. 1876 September 1.

NYÁRI SZINHÁZ

5-ik bérlet **8. szám.**

Kolozsvártt, szerdán september 6-án 1876.

Képzelt beteg.

Moliere jeles vigjáréka.

Kezdete 7 órakor. Vége fél 10 után.

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás
a kolozsvári kisegitő pénztár-egylet forgalmáról aug. havában 1876.

Bevételek.

Pénztármaradék a mult hóról 91,540 frt 71 kr, betételek után 56,625 frt 36 kr, kamat, feldíj 8898 frt 36 kr, váltó ürlapért 246 frt 65 kr, 1266 esetben visszafizetett kölcsön 383.604 frt 55 kr.

Összesen 540.915 frt 95 kr.

Kiadások.

1215 esetben kölcsön 370,632 frt 65 kr, tisztviselők fizetése 1070 frt, irodai kellékekre 246 frt 88 kr, váltó ürlapra 280 frt, kamat 32 frt 66 kr, betét visszafizetések 72,722 frt 11 kr.

Pénztármaradék 95,931 frt 65 kr.

Összesen 540,915 frt 95 kr.

Kolozsvártt, aug. hó 31. 1876.

Tauffer Ferencz, Igazgató. Kozák Ede, Pénztárnok.

Geltch János, fő-könyvvezető.

Kimutatás
a kolozsvári takarék-pénztár 1876. aug. havi üzletforgalma.

Bevétel.

193. betét után 36,636 frt 26 kr, visszafizetett váltók 135,869 frt 77 kr, visszafizetett előlegek 1,390 frt — kr, befizetett kamatok váltó s előlegek után 2,851 frt 38 kr, illetékek 720 frt 07 kr, jelzálog kölcsönök után befizetett kamat 1,425 frt — kr, megtéritett kamat 5 frt — kr, államilletéké előlegek után 3 forint 65 krajczár.

Összesen 178.902 frt 13 kr.

Pénztári maradvány jul. 31-ről 174,677 frt 93 kr.

Főösszeg 353,580 frt 06 kr.

Kiadás.

Visszafizetett betétek s tőkésitett kamatok 174 tétel után 57,880 frt 74 kr, kifizetett betéti folyó kamatokra 71 frt 99 kr, leszámitolt váltókra 2,620 frt — kr; előlegek értékpapirokra 2,620 frt — kr, jelzálog kölcsönökre 16,500 frt — kr, első osztrák takarékpénztárnak 30,000 frt — kr, első osztrák takarékpénztár kamataira 450 frt — kr, többek számlájára 600 frt — kr, kezelési költségekre 3 frt — kr, tiszti fizetésekre 718 frt 32 kr, megjelenési tisztelet dijakra 72 frt — kr, aprólékos költség az intézet saját házai után 15 frt — kr. bélyeg-illeték betéti kamatok után 2 frt 12 — kr, államilleték előlsgek után 4 frt 65 kr.

Összesen 230,097 frt 59 kr.

Pénztári maradvány aug. hó 31-én 123482 frt 47 kr.

Főösszeg 353,580 frt 06 kr.

Kolozsvártt, 1876. évi augusztus hó 31-dikén.

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről

September 4-én 5% Metaliques 66,90 frt Kamat ——. 5% Nemzeti kölcsön 70.70 frt. 1860 iki államkölcsön 111.60 Bankrészvények 8.54 Hitelrészvények 150.25 London 120,85 Ezüst 101.50 Cs. kir. arany 5.83— — Napoleond'or 9,62.— 100 mark német értékü 59.25.

Urbéri kötvények: Magyarországi 75.25 Temesi 73.50. Erdélyi 74.40 Horvátországi 85 —

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

A hat. eng. ált.

ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda,

irodai helyiségét átköltöztette Párisutcza 19 számu saját házához.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.

2. — 187⁶/₇ gondnoki (368) (1—2)
számhoz.

HIRDETÉS.

A kolozsvári m. k. tudomány-egyetem helyiségeinek 187⁶/₇-dik évi fűtésére szükségeltető (250 bécsi ölnek megfelelő) 852 ⁶/₁₀-ed köbméter tűzifa beszerzése elhatároztatván, vállalkozni szándékozók értesittetnek: miszerint **folyó september-hó 13-ig** az egyetem udvarára mutatványkép, egy csomóba rakandó 4 köbméter legjobb minőségü tüzifát szállitsanak be, s ugyanazon napra a minta szerinti köbméter tűzifa határozott árát, mennyiért a fenn kitett számban készen beszállitva, rendesen összerakva elöállitani hajlandók, szabályszerü irásbeli zárt-ajánlatba (Offert) téve, az egyetemi gondnoki hivatalhoz beadják.

Az ajánlatok felbontására, tárgyalására és a vállalati szerződés megkötésére határnapul Kolozsvárt az egyetemi épület 17. számu gondnoki irodában, **folyó september-hó 14. délelőtti 10 órája** tüzetik ki; ezen tárgyalásra egyszersmind fennebbi feltételek értelmében vállalkozni szándékozók ezennel meghivatnak. Minden egyes zárt ajánlat o értékü 50—50 forint bánatpénzzel ellátandó.

Kolozsvárt, 1876. september-hó 3-kán.

LÁPOSSY MÁRTON, m. k. egyetemi gondnok.

Sz. **1138.** 1876. (358) (3—3)

Árlejtési hirdetmény.

A szamosujvári magy. kir. országos fegyintézet helyiségeinek fűtésére, a jelen és a jövő 18 7. évben szükségeltető 1500—2000 köbméter, fele részben bükk és fele részben tölgyhasábokból álló tüzifa szükséglet biztositása végett, **folyó év september-hó 21-kén délelőtt 10 órakor**, az intézet hivatalos helyiségében, irásbeli zárt ajánlatok elfogadásával egybekötött nyilvanos árlejtés fog tartatni, miről vállalkozni kivánók, azon észrevétellel értesittetnek, miszerint ezen árlejtéshez mindazok, kik szerződés kötésre jogositvák, 425 frt. bánatpénz letétele után hozzá szólhatnak.

A fentkitett tüzifa mennyiségből 500 köbméter **folyó év november-hó 15-ig** lesz beszállitandó, s az azért járó pénzösszeg vállalkozó számlájára azonnal ki fog utalványoztatni; a fennmaradó 1000—1500 köbméter **folyó év deczember végeig** szállitandó be, az azért járó pénzösszeg azonban, csak a jövő évi költségvetés szentesitése után fog kifizettetni.

A nyilvános árlejtés bezártáig a fennebbi bánatpénzzel megterhelt irásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak, melyekben a vállalkozni kivánó neve, lakása, polgári állása, s a kivánt pénzösszeg tisztán és olvashatón, s a pénzösszeg szóval is kiirandó, s azon nyilatkozatot kell tartalmazniok, miszerint vállalkozni kivánó előtt a szorosabb feltételek, melyek az intézet hivatalos helyiségében, a szokott hivatalos órák alatt bár mikor megtekinthetők, ismeretesek s magát azoknak feltétlenül aláveti.

Szamosujvárt, 1876 augustus-hó 27-kén.

A magy. kir. országos fegyintézet igazgatósága.

---

(353) (3—3)

Árlejtési hirdetmény.

Az élelmezési szükségletek biztositása végett az 1876. év november 1-től az 1877. oktober 31-ig terjedő időre folyó év augustusban kelt alhaszonérlő feltételek felett kibocsátott hirdetmény alapján bizottmányi alkudozás fog megtartatni, még pedig:

Deés és Retteg részére állandó kenyér, zab, széna, tüzifa, alom- és ágyszalma és petroleum felett **1876. september 25-kén** a deési osztály irodában **délelőtt 10 órakor**.

Homoród részére kenyér, zab, széna, tüzifa, alom- és ágyszalma és petroleum beszerzése végett **1876. september 22 kén,** a köhalmi városstanács irodájában, **délelőtt 10 órakor**.

1876. september 18-kán, a sepsi szent-györgyi osztály irodájában Sepsi-Szent-György részére járandó kenyér, zab széna, tüzifa, alom- és ágyszalma és petroleum felett **délelőtti 10 órakor**

Sepsi-Szent-György, 1876. augutus 25.

M. kir. állam méntelep parancsnokság.

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, váczi-sugárut 57. sz.

W. és B. Douglas czégü amerikai, legnagyobb világhirü szivattyukút gyárnak főügynökei ajánlják nagy választékbani dús raktárukat, szivattyukútak, kerti- és tüzfecskendők, és tüzoltói szerekben,

(366) (1—5)

Nagyban és kicsinyben.

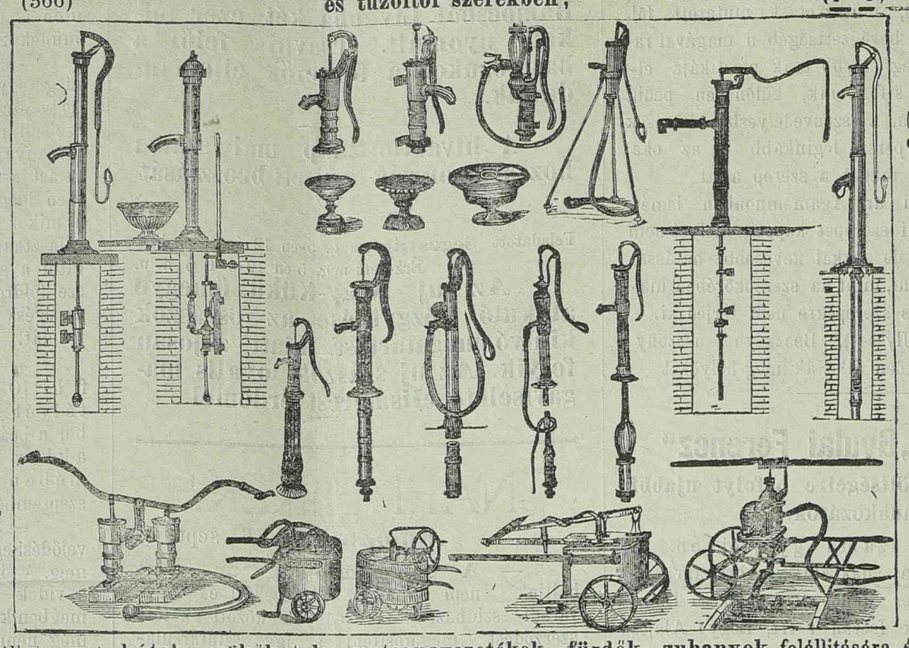

Nagyban és kicsinyben.

vállalkoznak **kútak, szökökutak, csatornavezetékek, fürdők, zuhanyok felállitására** és szerkezetére, biztos foganatositás kezeskedése mellett.

Nagybani vásárlók és kereskedők előnyös árleengedést nyernek.

Legnagyobb raktár, vascső csatornák, gumi és kender csövekből.

---

(367) (1—3)

Bel-magyarutcza 19 szám alatt, egy játszott **zongora** és több **butor darab**, elutazás miatt olcsó áron eladó. Értekezhetni ugyanott az emeleten.

---

(360) (2—3)

Haszonbéri hirdetés.

Budatelkén böv és jó vizü itató kútakkal ellátott mintegy 240 hold lehaszonvételekkel együtt, az **1877-ik év januar 1-ével** kezdve, 3 egymásután következő évre haszonbérbe kiadó.

Értekezhetni Kolozsvárt Erdélyi Sámuellel bel-farkasutczában 13 dik szám alatt.

---

(307) (—*)

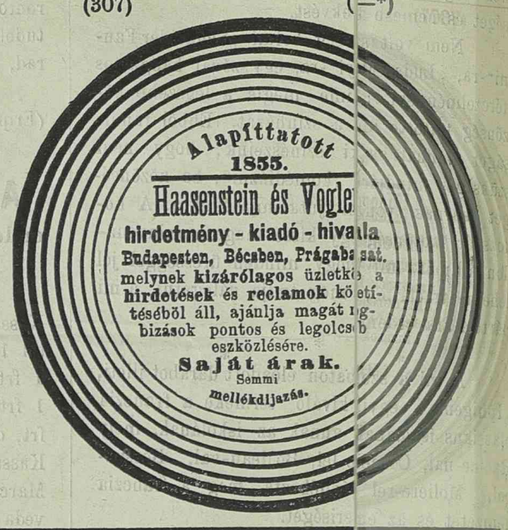

---

(365) (2—3)

KIHIRDETÉS.

Folyó évi september-hó 15-dikén Nagy-Szebenben, magyar tannyelvü **állami elemi-iskola** nyittatik meg, melyben egyelőre 6 — 8 éves **fiu-** és **leány** gyermekek felvehetők és külön osztályokban tanittatnak.

Bejelentések ugyanazon hó **4 — 14-ig** a vezér-tanitónál az iskola helyiségében (riskásautcza 13 szám, az első emelet hátulsó részén) **délelőtt 9—12 óráig** történhetnek, a gyermekek keresztlevelei előmutatása mellett.

Felvételi-díj 25 kr. — tan-díj évenként 2 frt., mely utóbbi azonban szegény gyermekeknek, szabályszerüen kiállitott szegénységi bizonyitványok alapján félben, vagy egészen elengedhető.

Nagy-Szeben, 1876. augustus-hó 30-kán.

A KIR. TANFELÜGYELŐSÉG.

A brassói általános nyugdij-intézet

szavazattal biró tagjai ezennel tisztelettel meghivatnak, a **Brassóban f. év szeptember-hava 16-kán d. u. 3 órakor,** a tanácsháznál tartandó választmányi gyülésre.

TANÁCSKOZÁS TÁRGYAI:

1) Az 1875-dik évi XXXVII-dik törvényczik szerint változtatott szabályok. (363) (2—3)

2) A felügyelő bizottság megválasztása.

3) Igazgatósági ügykezelési rend.

Brassóban, 1876. augustus 31-kén.

A brassói általános nyugdij-intézet igazgatósága.

---

(96) *Beküldetett.* (14—*)

Matico-kupakok Grimault és társától.

Az orvos gyakran nem tudja, minő gyógyszernek adjon előnyt fokosok gyógyitásánál: a kopair-balzsam egyike a legjobbaknak, hanem folyadékként, a mint a csonyanemü tokokban kapható, ingerli a gyomrot s a beleket, émelygést, undort és hányást oz. Grimault és társa növényi matico-kupakjai nem birnak e hátrányokkal; gyorsan hatnak, ne alkalmatlankodnak a gyomornak és enyek- (a gabona tápanyaga) lemezük csak a gyomorban oad fel, s a gyógyszert összeköttetésbe teszi a hudcsatornákkal. A hatást végül lényegesen emeli a le egybekötött égényolaj a matico-leveleiből, melyeket az indiaiak hudcsö-folyások ellen századok a sikerrel használnak.

---

(303) (10—12)

!Poloska-pusztitó!

Elismert legjobb hatású

rovar-porom

és a szabadalmazott méregmentes „ANTIPUTRIN“

mindenféle prém, bőr (nyers és kikészitett), szőcskelmék, toll, gyapju, posztó-kelmebundák, butorok, szőr és selyem gondozására; s nem csak poloskát, csótánt, nyirbogarat, bolhát, legy, hangyát és molyt pusztit, hanem azok petéit is teljesen tönkreteszi.

Akar igazán háboritatlanúl alunni?

hintse be tehát ágyát, szobait, konyháját az én rovar-poromm

Akar ön igazán pénzt megtakaritni?

hintse be tehát bundáit, kelméit, ruháit, szőnyegeit és butorait az én megpróbált legjobb Antiputrinommal.

Elegáns pléhdobozban védbélyegemmel ellátva **30 kr., 80 kr.** és **1 frt 50 kr.** és védbélyegem alatt még sok fűszerkereskedésben is kapható.

Ismét-elárusitóknak árengedés magára csomagolva lónként 2 frt 50 kr. 10 kilón felül ésprémhintésre tetemesen olcsóbb.

Vidéki megrendelések levelezési lapon, utánvét mett is.

Valódi minőségben kapható alólirt **főraktár** által.

Ifj. Deutsch Jakab
Bécs, II, Schöllrhof.

Mindenféle prém, bőr- és feldolgozott bőr, szőcskelmék, gyapjú és terminek eladó és vevési bizománya és ügynöksége.

STEIN JÁNOS

m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,

ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt

KÖNYV- ÉS KŐNYOMDÁJÁT,

a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megbővitve és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesitve és szaporitva vannak.

A használandó betük a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntvék, **a kőnyomdát** kitünő metsző kezeli. A **nyomdai munkák** kiállitásához szükségelt anyagok a legjobb és legolcsóbb forrásokból erednek.

PAPIR GYÁRI ÁRBAN SZÁMITTATIK.

Munkát minden időben, **még éjjel is elvállal** és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.

A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden

KÖNYV- ÉS KŐNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olcsó árban képes előállitani, hogy e nemben bármely hazai nyomdával versenyezhet.

Mindennemü és nyelvü **könyvek**, bármiféle **rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász-** és **vigalmi jelentések, névjegyek, meghivó-jegyek, tánczrendek, gyógyszertári-jelzetek, bor-, rozsolis-** és más **vignettek, újévi** és más **alkalmi üdvözletek, baromutlevelek, vásárczédulák, hirdetmények,** bármi nagyságu **falragaszok**, szóval minden e szakba vágó munkák **ízletes kiállitását** elvállalja. (9) (21—*)

Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok és a **községi elöljáróságok figyelmét bátor arra felhivni, hogy a hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállitására** s **legolcsóbb árszámitására különös sulyt fektet.**

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerü mintázatok birtokában lévén.

Az uj **„polgári törvénykezési rendtartás“**-ban és a **Kolozsmegye gyalui egyesbirája által** a **községi elöljáróságok részére kiadott „utastás“**-ban előforduló **magyar** akár **román** szövegü nyomtatványokból — melyekből készletet tart — külön kis menynyiségben **koncz számra** is, jutányos árban szolgál. Az **„utasitás“**-ban e forduló mintáknál világosan kiteendő: **magyar** vagy **román** szövegü nyomtatvány szükséges-e?

1876.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.